

THE
FABLE
OF THE
BEEES:

OR;

Private Vices, Public Benefits.

With, An ESSAY on

CHARITY and CHARITY-SCHOOLS.

AND,

A SEARCH into the Nature of SOCIETY.

The ninth EDITION.

TO WHICH IS ADDED,

A VINDICATION of the BOOK from the
Aspersions contained in a Presentation of the
Grand Jury of *Middlesex*, and an abusive Let-
ter to the Lord C.

EDINBURGH:

Printed for W. GILLY and W. PETER,

Sold at their Shop in the *Parliament Close*.

MDCCLV.

ARILAR
MESELİ:

VEYA:

ŞAHSİ KUSURLAR, İÇTİMAİ FAYDALAR

BERNARD MANDEVILLE'in

eserinin başında yer alan
HOMURDANAN KOVAN VEYA
DÜZENBAZIN DÜRÜSTLÜĞÜ
adlı ve 1705 tarihli
manzumesinin çevirisidir.

İngilizce'den Türkçe'ye aktaran:
N. Ekrem Düzen

2007 Baharında İstanbul'da başlanıp
2011 Kışında İzmir'de bitirildi.
SCRIBD olarak yayınlandı.
16 Şubat 2011

17630AG

BERNARD MANDEVILLE VE ARILAR MESELİ

N. Ekrem Düzen

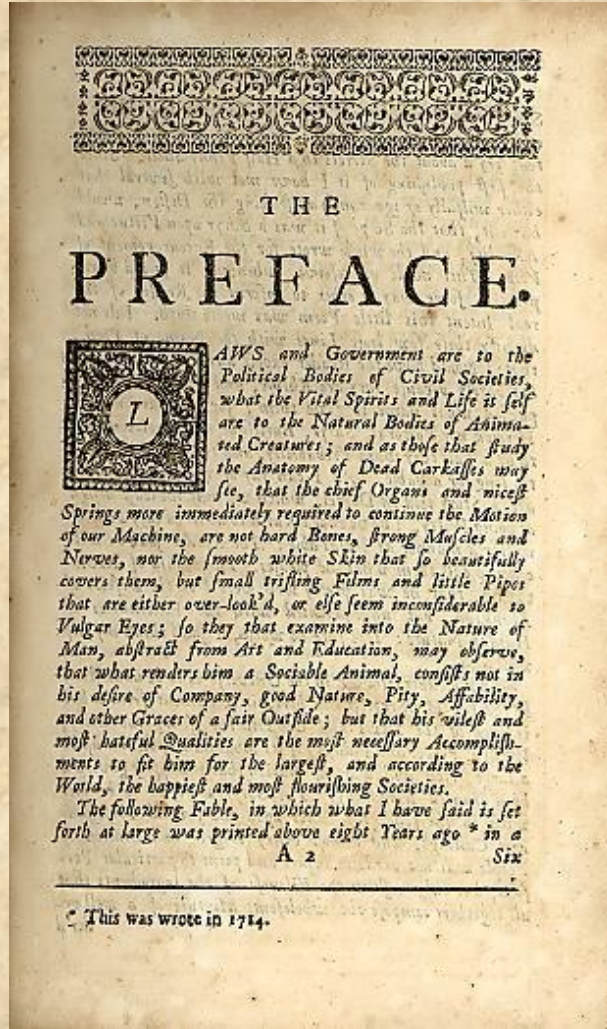
SUNUŞ

Bernard Mandeville, bir siyasi ahlak kuramcısı. Makyavel kadar yaygın bir üne sahip olmamakla birlikte bazı siyaset bilimcilerin gözünde kıymeti ondan aşağı değil. Merkantilist çağdan kapitalist çağa geçiş evresinde (17. yüzyıl sonu, 18. yüzyıl başı) yaşamış, asıl mesleği hekimlik olan, zanaatkâr-âlim-filozof kuşağının son fertlerinden. 1705 tarihli *Arılar Meseli*, zamanın toplumsal yaşayışına ilişkin bir çözümleme, eleştiri ve kuram metni. Bu eser, siyasi güç ve ekonomik refahın varolma ve sürdürülme koşullarının ahlak dizgeleriyle iççeliğinden hareketle, ahlaki çerçevenin de siyasi güç ve ekonomik refahın belirleyicisi olduğu, giderek olması gerektiği düşüncesini iletiyor. Dolayısıyla, bazen açık bazen örtük olarak, ahlaki düzenleme faaliyetini, temel düzenleyici unsur olarak öne çıkarıyor.

Mandeville, *Arılar Meseli*'nin başında, eserinin ana fikrini *Homurdanan Kovan veya Düzenbazın Dürüstlüğü* adını verdiği bir manzumeyeyle özetlemiş. Kitabın başındaki bu manzum bölüm, bir çeviri meraklısı için başlıbaşına bir macera davetiyesi. Ben bu davete – ne yalan söyleyeyim, biraz da çocukça bir meydan okuma dürtüsüyle – icabet etmek istedim. Bu çeviri, birebir sözlük anlamı kullanmaktan söyleyiş özelliğine göre yeniden yazmaya dek pek çok çeviri yaklaşımını aynı anda barındırıyor. Farklı yaklaşımlardan birini seçerek bütün manzumeyi çevirmek bana mümkün görünmedi. Bununla birlikte, özgün anlamı kaybedecek denli zenginleştirme ya da fakirleştirme yapmamaya ve dizelerin sırasını olabildiğince bozmamaya çalıştım. Müellife sadakatim samimidir, lakin muhtemelen dürtülerime yenilmişliğim daha çoktur.

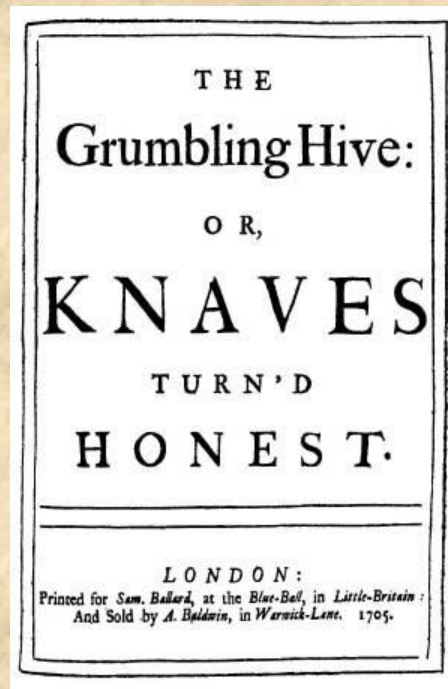
Manzumeyi kendi başına bir bütün olarak görmek mümkün. Bu yüzden kitabın çevirisini beklemeden manzumenin çevirisini yayınlamanın sakıncası olmayacağını düşünüyorum. Bu şekilde hem Mandeville'i hem eserini önceden tanımak mümkün olacak. Çeviri, sol sütunda özgün İngilizce manzume, sağ sütunda Türkçesi olacak şekilde sunuluyor. Mandeville'in kendi sunuşunu da manzumenin hemen önünde bulacaksınız. Eğer Mandeville'in satirik üslubunu yansıtabildiysem, okur bazı dizeleri okurken ironiyle gülümserse, çok mutlu olacağım. Kusurlarımı işaret eden olur ise başım üstüne...

Teşekkür: Önce bu manzumeyeyle karşılaşmama sebep olan Erkan Uzun, Ebru Akman, ve Fisun Demir'e, sonra da çeviriyi okuyarak, öneriler geliştirerek, benim yüksek sesle okumalarım tebessümle tahammül göstererek katkıda bulunan herkese çok teşekkür ederim: Özgür Erbaş, Kerem Kandemir, Nil Mutluer, Çağla Gülol, Ahmet Tosun, Suat Özçağdaş, Belgin Zorlu, Murat Baç, Nezih Düzen, Yudit Namer, Sevgi Can Yağcı Aksel, Ebru Turgut.

ARILAR MESELİ MANEDVILLE'İN SUNUŞU

Sadece çok az sayıda insanın kendisini anlayabilmesinin en büyük nedenlerinden biri, yazarların çoğunun insanlara ne olmaları gerektiğini söylemesidir; ama onlara gerçekte ne olduklarını söylemeyi pek dert etmezler. Kendi adıma, saygın okuyucuyu veya kendimi kayırmaksızın, inanıyorum ki insan (göze açık olan etin ve kemiğin yanısıra) pek çok arzunun bir bileşimidir; bu arzuların her biri, sırası geldiğinde harekete geçip üste çıktığında, kişi istesin ya da istemesin, onu hükmüne alır. Güya utandığımız bu vasıfların, toplumun büyüyüp gelişmesine büyük katkıda bulunduğunu göstermek buradaki manzumenin konusunu oluşturuyor. Ancak, manzume boyunca paradoks arz eder gibi görünen bölümler için giriş kısmında bazı açıklayıcı notlar bulacaksınız; daha yararlı hale getirmek üzere, insanın, kusurlarına rağmen, erdemle taksiri ayırmayı öğrenmek için bundan daha iyi bir donanıma sahip olmadığını göstermeye uygun düştüğüne inandığım bir açıklama: Ve burada okuyucudan şunu aklından hiç çıkarmamasını istirham ediyorum; İnsan demekle Yahudileri ya da Hristiyanları değil, sadece İnsanı kastediyorum; olduğu haliyle ve bâtından habersiz olan.

THE GRUMBLING HIVE OR, KNAVES TURN'D HONEST

A Spacious Hive well stock'd with Bees,
That liv'd in Luxury and Ease;

And yet as fam'd for Laws and Arms,
As yielding large and early Swarms;

Was counted the great Nursery
Of Sciences and Industry.

No Bees had better Government,
More Fickleness, or less Content:

They were not Slaves to Tyranny,
Nor rul'd by wild Democracy;

But Kings, that could not wrong, because
Their Power was circumscrib'd by Laws.

HOMURDANAN KOVAN VEYA, DÜZENBAZIN DÜRÜSTLÜĞÜ

KOCA bir kovan vardı, arılarla dopdolu,
Rahatlık ve kolaylıktan geçerdı hayat yolu;

Ünlenmişlerdi kanun ve kuvvet sermekle,
Büyük ve genç oğullar vermekle.

Herkes bilirdi o büyük kucağı,
Bilimlerin ve sanatların ocağı.

Bundan iyi hükümet görmedi hiçbir arı,
Ne daha mutlu oldu ne daha uçarı,

Despotluğa boyun eğip köleliğe inmediler,
Lakin ham demokrasiyle de yetinmediler;

Kralları vardı ki yanlış yapmazlardı
İktidarı çeviren kanundan sapmazlardı.

T H E S E Insects liv'd like Men, and all
Our Actions they perform'd in small:

They did whatever's done in Town,
And what belongs to Sword or Gown:

Tho' th' Artful Works, by nimble Slight
Of minute Limbs, 'scap'd Human Sight;

Yet we've no Engines, Labourers,
Ships, Castles, Arms, Artificers,

Craft, Science, Shop, or Instrument,
But they had an Equivalent:

Which, since their Language is unknown,
Must be call'd, as we do our own.

As grant, that among other Things,
They wanted Dice, yet they had Kings;

And those had Guards; from whence we may
Justly conclude, they had some Play;

Unless a Regiment be shewn
Of Soldiers, that make use of none.

V A S T Numbers throng'd the fruitful Hive;
Yet those vast Numbers made 'em thrive;

Millions endeavouring to supply
Each other's Lust and Vanity;

While other Millions were employ'd,
To see their Handy-works destroy'd;

They furnish'd half the Universe;
Yet had more Work than Labourers.

Some with vast Stocks, and little Pains,
Jump'd into Business of great Gains;

And some were damn'd to Sythes and Spades,
And all those hard laborious Trades;

TIPKİ insanlar gibiydi arıların yaşamı
Bizden narin tavırlarla ederlerdi akşamı:

Ne yapılırsa bir kentte, o yapıldı bu kovanda,
Cüppe giyen de vardı elbet, kılıç kuşanan da:

Minik eklemlerin minik hareketleri yüzünden,
Kaçmış olsa da hünerli işleri insanın gözünden;

Bizde nasıl varsa silahlar ve makineler,
Ustalar, ordular, kaleler ve tekneler,

Alet-edevat, zanaat, ticaret ve bilim,
Onlarda da vardı bunlara eş bir ilim:

Ama bilmediğimiz için dillerini,
Bizde nasılsa öyle anmalı fiillerini.

Nimetler arasından bir kısmet ararken
Krallar geçti başa, talihe adres sorarken

Eh, üstüne kralın muhafızlarını da koyun,
Demek ki var bu işin içinde bir oyun;

Meğer ki çıksın ortaya bir tümen
Çünkü asker ne muhafız tanır ne dümen.

YİĞİNLAR bereketli kovana doluştu,
Ve kalabalıkla birlikte bolluk, refah oluştu;

Milyonlar ortaya koydu kuvvetini,
Doyurmaya birbirinin kibrini, şehvetini;

Başka milyonlar da başka işlere girecekti,
Ve yaptıklarının nasıl yıkıldığını görecekti;

Donattılar dünyanın yarısını; ancak,
İşçiden daha çok iş vardı yapacak.

Kiminin çok malı vardı, işe atıldı,
Az bir çabayla kazancına kazanç katıldı;

Kimi mahkûm oldu kazma kürek başına,
Ve zahmetli uğraşlardan gelen bulgur aşına;

Where willing Wretches daily sweat,
And wear out Strength and Limbs to eat:

While others follow'd Mysteries,
To which few Folks bind 'Prentices;

That want no Stock, but that of Brass,
And may set up without a Cross;

As Sharpers, Parasites, Pimps, Players,
Pick-pockets, Coiners, Quacks, South-sayers,

And all those, that in Enmity,
With downright Working, cunningly

Convert to their own Use the Labour
Of their good-natur'd heedless Neighbour.

These were call'd Knaves, but bar the Name,
The grave Industrious were the same:

All Trades and Places knew some Cheat,
No Calling was without Deceit.

T H E Lawyers, of whose Art the Basis
Was raising Feuds and splitting Cases,

Oppos'd all Registers, that Cheats
Might make more Work with dipt Estates;

As wer't unlawful, that one's own,
Without a Law-Suit, should be known.

They kept off Hearings wilfully,
To finger the refreshing Fee;

And to defend a wicked Cause,
Examin'd and survey'd the Laws,

As Burglars Shops and Houses do,
To find out where they'd best break through.

Heveskâr biçareler her gün dökerken ter,
Tükenirken kollarda derman, gözlerde fer:

Bazıları düştü esrarlı sanatlara,
Herkesin çırak vermediği zanaatlara;

Mangırdaydı gözleri, mal değildi onların niyazı,
Ve pekâlâ abdestsiz de kıarlardı namazı;

Dolandırıcılar, sahtekârlar, pezevenkler, şarlatanlar,
Üçkâğıtçılar, yankesiciler, falcılar, kalpazanlar,

İşte bunların hepsi, kin güderdi,
Doğru dürüst çalışana, hinlik ederdi,

Çevirip kendi usulüne işin gereğini,
Kullanırdı iyi huylu safdil komşunun emeğini.

Düzenbazdı bunlar, ama dikkatle anmalı bu ismi,
Çalışkanın da aynı hamurdan yoğrulmuştu cismi:

Her imalat ve ticaret bilirdi biraz alavere,
Hiçbir iş yoktu ki olmasın içinde dalavere.

AVUKATLARın meslek icabı çabaları,
Anlaşmazlık çıkartmak ve çoğaltmaktı davaları;

Kayda kuyda aldırmazlardı, çünkü oyun ve hile
Daha çok iş yapardı ipotek dairesinden bile;

Güya kanunsuz değildi takip faslı,
Nasılsa mahkemesiz çıkmazdı işin aslı.

Kasten savsaklayıp durdular celseleri, celpleri,
Ücretleri yükseltip şişirmek için cepleri;

Ve habis bir davayı getirmek için oyuna,
Kanunları didikleyip deştiler enine boyuna;

Hırsız ev gözetler gibi izlediler her loşluğu,
Bulmak için girilecek zayıf boşluğu.

PHYSICIANS valu'd Fame and Wealth
Above the drooping Patient's Health,

Or their own Skill: The greatest Part
Study'd, instead of Rules of Art,

Grave pensive Looks and dull Behaviour,
To gain th' Apothecary's Favour;

The Praise of Midwives, Priests, and all
That serv'd at Birth or Funeral.

To bear with th' ever-talking Tribe,
And hear my Lady's Aunt prescribe;

With formal Smile, and kind How d'ye,
To fawn on all the Family;

And, which of all the greatest Curse is,
T'endure th' Impertinence of Nurses.

AMONG the many Priests of Jove,
Hir'd to draw Blessings from Above,

Some few were Learn'd and Eloquent,
But thousands Hot and Ignorant:

Yet all pass'd Muster that could hide
Their Sloth, Lust, Avarice and Pride;

For which they were as fam'd as Tailors
For Cabbage, or for Brandy Sailors:

Some, meagre-look'd, and meanly clad,
Would mystically pray for Bread,

Meaning by that an ample Store,
Yet lit'rally received no more;

And, while these holy Drudges starv'd,
The lazy Ones, for which they serv'd,

Indulg'd their Ease, with all the Graces
Of Health and Plenty in their Faces.

DOKTORLARın adı sanı pek saygın,
Hastaların dermansızlığından da yaygın;

Hatta marifetlerinden: Pek çok defa
Rol kestiler; sanatları vermedi bir şifa.

Tavırlar kuru ve sıkıcı, bakışlar baygın ve kayık,
Olmak için eczacının övgüsüne layık,

Ve ebe ile rahibin iltifatına mazhar,
Onlar ki ya beşik başındadır ya mezar.

Cemaatin gevezeliğinden asılmaz suratları,
Kocakarı ilaçlarını iştiktir muratları;

Hal hatır sorarlar gülücükler atarak,
Bütün mahalleyi yağlayıp alttan alarak,

Ve gerekirse lanetlerin en büyüğünü anmak,
Derim ki hemşirelerin küstahlığına dayanmak.

GÖKLERİN hizmetkârı molla takımı,
Çekmekti işleri yukarıdan ilahi akımı;

İlim ve belagat pek azının ismiydi,
Ama arsızlık ve cehalet binlercesinin resmiydi:

Diyanetten alınmış icazetti onları aklayan,
Tembellik, tamah ve kibirlerini saklayan,

Bunlardı oysa şöretleri, nasıl ki bir berber
Makasıyla bilinir, ve demirci örsüyle beraber:

Bazısı, perişan kılık ve sefil bakışla,
Ekmek dilenirdi uhrevi yakarışla;

Demek ki doluydu birilerinin kileri,
Ama nedense hep boş kalırdı elleri;

Ve açlıktan ölürken bu kutsal uyuzlar,
Hizmet ettikleri tembel domuzlar,

Bütün haşmetleriyle çıkardılar rahatlığın tadını,
Yüzlerinden okurdunuz sağlık ve bereketin adını.

T H E Soldiers, that were forc'd to fight,
If they surviv'd, got Honour by't;

Tho' some, that shunn'd the bloody Fray,
Had Limbs shot off, that ran away:

Some valiant Gen'als fought the Foe;
Others took Bribes to let them go:

Some ventur'd always where 'twas warm,
Lost now a Leg, and then an Arm;

Till quite disabled, and put by,
They liv'd on half their Salary;

While others never came in Play,
And staid at Home for double Pay.

T H E I R Kings were serv'd, but Knavishly,
Cheated by their own Ministry;

Many, that for their Welfare slaved,
Robbing the very Crown they saved:

Pensions were small, and they liv'd high,
Yet boasted of their Honesty.

Calling, whene'er they strain'd their Right,
The slipp'ry Trick a Perquisite;

And when Folks understood their Cant,
They chang'd that for Emolument;

Unwilling to be short or plain,
In any thing concerning Gain;

For there was not a Bee but would
Get more, I won't say, than he should;

But than he dar'd to let them know,
That pay'd for't; as your Gamesters do,

That, tho' at fair Play, ne'er will own
Before the Losers what they've won.

ASKERLER savařmaya zorlandılar,
Sağ kaldılsa eğer, onur kazandılar;

Kaçınmaya çalışan kanlı kavgadan,
Vurup kendini sıvıştı kargaşadan:

Bazı yiğitler çıkıp alt ettiyse de rakibi,
Diđerleri aldı rüşveti ve bıraktı takibi:

Kimi kendini ateşe attı, cesaret dolu,
şimdi bacağı koptu, biraz sonra kolu;

Tutar yeri kalmayınca bir kenara atıldı,
Yarım aylığın insafına satıldı;

Oysa hiç gelmeyenler vardı masaya,
Oturup evlerinde, çift maaşı dizdiler kasaya.

KRALLARINA hizmet, sinsice görölürdü,
Hilebazlık, Vekillerden başlayarak örölürdü.

Refahları için köle ettikleri pek çoktu,
Korudukları tacı soymakta beisleri yoktu:

Ödenekler azdı ama lüksten geri durmazlardı,
Ve dürüstlüklerine toz kondurmazlardı.

Her ne zaman zora girse paylarını almak,
Bunun da numarası, bahşış diyerek çalmak;

Uyanacak olursa etraf riyakârın hilesine,
Çevirirlerdi adını hizmetkârın hissesine;

İstemezlerdi yoksunluk, aza kanaat,
Kalmazlardı gerisinde, varsa menfaat;

Hiçbir arı yoktu ki almasın daha çoğunu,
Alması gerekenden geçtim, varını yoğunu;

O miktarı söylemeye yetmez cüreti,
Eşkiya gibi saklar aldığı ücreti,

Bilir ki adil bir oyunda kazanamaz,
Garibanın elindekini çekip alamaz.

B U T who can all their Frauds repeat?
The very Stuff, which in the Street

They sold for Dirt t'enrich the Ground
Was often by the Buyers found,

Sophisticated with a quarter,
Of good-for-nothing Stones and Mortar;

Tho' Flail had little Cause to mutter,
Who sold the other Salt for Butter.

J U S T I C E her self, fam'd for fair Dealing,
By Blindness had not lost her Feeling;

Her Left Hand, which the Scales should hold,
Had often dropt 'em, brib'd with Gold;

And, tho' she seem'd Impartial,
Where Punishment was corporal,

Pretended to a reg'lar Course,
In Murther, and all Crimes of Force;

Tho' some, first pillory'd for Cheating,
Were hang'd in Hemp of their own beating;

Yet, it was thought, the Sword she bore
Check'd but the Desp'rate and the Poor;

That, urg'd by meer Necessity,
Were ty'd up to the wretched Tree

For Crimes, which not deserv'd that Fate,
But to secure the Rich and Great.

T H U S every Part was full of Vice,
Yet the whole Mass a Paradise;

Flatter'd in Peace, and fear'd in Wars,
They were th' Esteem of Foreigners,

İYİ de kim bu dümenleri bulup çevirir?
Onlar ki ortalığın cürufunu ortalığa devşirir,

Ve satarlar gübre diye, budur tarlanın azığı,
İş bitince anlar müşteri, uğradığı kazığı;

Allanıp pullanmıştır beş on paraya,
Toz topraktır hal bu ki, gelmez daraya;

Tepinip dursa da boşa yorar ayağını,
O da ötekine tuz satmıştır, gösterip tereyağını.

ADALET şanıyla bilirdi uzlaşmanın dengesini,
Körlüğüyle sezerdi yozlaşmanın gölgesini,

Sol eli tutmalıyken terazinin kolunu,
Düşürdü mizanı, görünce altının yolunu;

Göründüyse de büsbütün tarafsız,
Hele ki ceza cana verilmişse, afsız,

Düzmece bir mahkemeydi sonuç,
İster cinayet olsun dava ister cebrî suç;

Bazısının yüzüne çarpıldıysa da oyunu,
Yine kendi eğirdiği urgana gitti boyunu;

Hani derler ya adaletin kılıcı keskindir,
Nedense kestiği hep aciz ile miskindir;

Arzuhâli görmekken vazifesi,
Bağlamıştı elini beylerin silsilesi

Ki haksız ceza alanlara ulaşmasın,
Güçlüyü gözetmekten başka işle uğraşmasın.

VELHASIL alçaklık kol geziyordu her cihette,
Ama yığınlar oturuyordu sanki cennette;

Barışta mutluluk, savaşta utkuya talip,
Rakiplerin gözünde yüksek itibara sahip,

And lavish of their Wealth and Lives,
The Balance of all other Hives.

Such were the Blessings of that State;
Their Crimes conspir'd to make them Great:

And Virtue, who from Politicks
Had learn'd a Thousand Cunning Tricks,

Was, by their happy Influence,
Made Friends with Vice: And ever since,

The worst of all the Multitude
Did something for the Common Good.

T H I S was the States Craft, that maintain'd
The Whole of which each Part complain'd:

This, as in Musick Harmony,
Made Jarrings in the main agree;

Parties directly opposite,
Assist each other, as 'twere for Spight;

And Temp'rance with Sobriety,
Serve Drunkenness and Gluttony.

T H E Root of Evil, Avarice,
That damn'd ill-natur'd baneful Vice,

Was Slave to Prodigality,
That noble Sin; whilst Luxury

Employ'd a Million of the Poor,
And odious Pride a Million more:

Envy it self, and Vanity,
Were Ministers of Industry;

Their darling Folly, Fickleness,
In Diet, Furniture and Dress,

Hovardası onlar bu hayatın ve zenginliğin,
Dengesi bütün kovanların ve dinginliğin,

İşte bunlardı bu devletin nimetleri,
Büyüyordu, yayıldıkça cürüm hizmetleri:

Ve erdem, siyasetten ezberliydi,
Bin kurnazın hilesinden haberliydi;

Bu kutlu münasebet bakımıyla,
Yoldaş oldu muhannet takımıyla;

Daha beteri bulunmadı bu tayfada,
Hiç faydası görülmedi ortak sayfada.

BUYDU devletin işleri, birliği böyle sağladı,
Ve yine her kesim şikâyet edip ağladı:

Nasıl şaşmazsa müziğin ahengi,
Curcunayla, oynamazsa mihengi,

Muhalifler de birbirine ederken itiraz,
Müttefik oluverirler, çıkarırken garaz;

Ve âkîl, alarak mâkûlu yedeğine,
Yağ sürer sarhoş ile tamahkârın ekmeğine.

AÇGÖZLÜLÜK bütün kötülüklerin anası,
Kahrolası alçaklıkların daniskası,

Onu bile köle etmiştir tamah ve israf,
O soylu günah; ve bir yanda lüks için masraf

Emrine alırken bir milyon pulsuz,
Pis gurur da çalıştırır bir milyon çulsuz:

Haset ve kibir, bizzat bu ikili,
Biri nâzırıdır sanayinin, diğeri vekili;

Sevgili soytarıları kapristir seçme azmanı,
Alış veriş, giyim kuşam, ve yeme içme uzmanı,

That strange ridic'ulous Vice, was made
The very Wheel that turn'd the Trade.

Their Laws and Clothes were equally
Objects of Mutability;

For, what was well done for a time,
In half a Year became a Crime;

Yet while they alter'd thus their Laws,
Still finding and correcting Flaws,

They mended by Inconstancy
Faults, which no Prudence could foresee.

T H U S Vice nurs'd Ingenuity,
Which join'd with Time and Industry,

Had carry'd Life's Conveniencies,
It's real Pleasures, Comforts, Ease,

To such a Height, the very Poor
Liv'd better than the Rich before,
And nothing could be added more.

H O W Vain is Mortal Happiness!
Had they but known the Bounds of Bliss;

And that Perfection here below
Is more than Gods can well bestow;

The Grumbling Brutes had been content
With Ministers and Government.

But they, at every ill Success,
Like Creatures lost without Redress,

Curs'd Politicians, Armies, Fleets;
While every one cry'd, Damn the Cheats,

And would, tho' conscious of his own,
In others barb'rously bear none.

O gülünesi, tuhaf yamak yaratır bu farkı,
Onun marifetiyle döner ticaretin çarkı.

Kanunları da kostümleri gibi durmaz yerli yerinde,
Değişir de değişir her seferinde;

Şimdi uygundur diye verilen hüküm,
Altı ayda oluverir büyük bir cürüm;

Kanunlarını evirip devirseler de,
Kusurlarını bulup çevirseler de,

Uydurmadır düzeltmeler, varmaz istikrara,
Hiçbir önlem işlemez baştan yanlış karara.

İŞTE böyledir düzenbazlığın yeniliği yaratması,
Zenginliğin emekle birlikte boy atması,

Sırtlanıp hayatın zahmetini,
Öyle çoğaltmıştır ki zevküsefanın rahmetini,

Bulmak istersen şimdiki fukaranın dengini,
Bak, daha sefildir eski zamanın zengini;
Artık daha da genişletemez bu engini.

NE beyhudedir fanilerin mutluluk arayışı!
Keşke bilseler, ne geniştir sevincin kavrayışı;

Ve yeryüzü, öylesine mükemmel ve erişilmez,
Göklerin lütfuyla bile bu mertebeye yetişilmez;

Homurdanan yabancılar geri dururdu şikâyetten,
Memnun olurdu vekillerden ve hükümetten.

Ama onlar, başarısızlığa uğradıkları an,
Tökezleyip toparlayamadıkları zaman,

Politikacılara ve askerlere lanet yağdırır;
Kahrolsun yolsuzluk diye sövüp saydırır;

Ve bilerek kendi yoğruldukları hamuru,
Kıyasıya atarlar başkasına çamuru.

O N E, that had got a Princely Store,
By cheating Master, King and Poor,

Dar'd cry aloud, The Land must sink
For all its Fraud; And whom d'ye think

The Sermonizing Rascal chid?
A Glover that sold Lamb for Kid.

The least thing was not done amiss,
Or cross'd the Publick Business;

But all the Rogues cry'd brazenly,
Good Gods, Had we but Honesty!

Merc'ry smil'd at th' Impudence,
And others call'd it want of Sense,

Always to rail at what they lov'd:
But Jove with Indignation mov'd,

At last in Anger swore, He'd rid
The bawling Hive of Fraud; and did.

The very Moment it departs,
And Honesty fills all their Hearts;

There shews 'em, like th' Instructive Tree,
Those Crimes which they're asham'd to see;

Which now in Silence they confess,
By blushing at their Ugliness:

Like Children, that would hide their Faults,
And by their Colour own their Thoughts:

Imag'ning, when they're look'd upon,
That others see what they have done.

MALİ mülkü yükleyip yığımlardan bir kişi,
Efendiyi, kralı ve yoksulu dolandırmaktı işi;

Batsın bu ülke, diyerek, yükseltti sesini cüretle,
Yetsin bu sahtekârlık, dedi; ve bakın ibretle,

Kimi kötüledi bu şarlatan yalvaç?
Kuzuyu keçi diye satan bir saraç.

Yer verilmedi en küçük bir ihmale,
Ne de kamu yararına karşı bir ihlale;

Çılgınlıklarını ayyuka çıkarttı meyaslar:
Ey tanrılar, bizden sorulmaz mı namus ve ar!

Çerçilerin Pîrini güldürdü bu fütursuzluk,
Oysa buydu işte apaçık şuursuzluk,

Şu hep kendi arzusu peşindeki kervan:
Ama silkindi Gökyüzü koparıp bir feveran,

Ve nihayet öfke içinde etti yeminini;
Serdi uçkâğıt kovanını dağıtmanın zeminini.

Başladığı anda yerine geldi sözü,
Ve dürüstlikle doldu bütün yüreklerin özü.

Gösterildi onlara, sanki çarmıhlarına çakıldı,
Görmekten utandıkları cürümleri başlarına takıldı.

Şimdi onlar sessizce günahlarını itiraf etmekte,
Ve çirkinlikleri, kızarıp bozarmalarına yetmekte.

Kabahatini saklamaya çalışan çocuk misali,
Yüzünün rengidir ya aklından geçenin emsali,

Hani endişeyle gözünü yukarı devirmişti,
Ya anlaşılırsa diye, aslında ne işler çevirmişti.

B U T, Oh ye Gods! What Consternation,
How vast and sudden was th' Alteration!

In half an Hour, the Nation round,
Meat fell a Penny in the Pound.

The Mask Hypocrisy's flung down,
From the great Statesman to the Clown:

And some in borrow'd Looks well known,
Appear'd like Strangers in their own.

The Bar was silent from that Day;
For now the willing Debtors pay,

Ev'n what's by Creditors forgot;
Who quitted them that had it not.

Those, that were in the Wrong, stood mute,
And dropt the patch'd vexatious Suit:

On which since nothing less can thrive,
Than Lawyers in an honest Hive,

All, except those that got enough,
With Inkhorns by their sides troop'd off.

J U S T I C E hang'd some, set others free;
And after Goal delivery,

Her Presence being no more requir'd,
With all her Train and Pomp retir'd.

First march'd some Smiths with Locks and Grates,
Fetters, and Doors with Iron Plates:

Next Goalers, Turnkeys and Assistants:
Before the Goddess, at some distance,

Her chief and faithful Minister,
'Squire C A T C H, the Law's great Finisher,

Bore not th' imaginary Sword,
But his own Tools, an Ax and Cord:

LÂKİN ey ilahlar, o ne büyük şaşkınlıktı, aman;
Nasıl da apansız değişti her şey, pek yaman!

Yarım saatte tersyüz oldu ülkenin duruşu;
Etin kilosu, liradan inip gördü kuruşu.

İkiyüzlülüğün maskesi düştü beriye,
Ne devlet adamı kaldı ne soytarı geriye:

Burnu havada takımının önde gidenleri,
Kendilerine yabancı geldi kendi benleri.

Barodan ses gelmiyor o günden beri,
Çünkü şimdi borçlular istekle ödüyor geri;

Alacaklıların unutup yok saydıkları bile,
Vazgeçilmiş olsa da şimdi geçiyor ele.

Yanlışta olanlar, çıt çıkarmadan baktılar,
Uydur kaydır düzenlerini ellerinden bıraktılar.

Hal böyleyken, işi olmayan bu meydanda,
Avukatlardı elbet, namuslu bir kovanda;

Bundan hariçti tabii yükü tutan okkayla,
Onlar da sıvışiverdi mürekkepsiz hokkayla.

ADALET kimini astı kimini bıraktı serbest;
Ve encamı edilince derdest,

Artık ihtiyaç duyulmadı teşrifatına,
Yol verildi bütün maiyet ve tefrişatına.

Önce bazı ustalar gitti kilitleri ve çitleriyle,
Dökme kapıları ve zincirli geçitleriyle:

Sonra bekçiler, çilingirler ve yamaklar,
Tanrıça'nın önüsıra yürüdü ulaklar;

Önde Bostancıbaşı, gözde ve sadık vekil,
Onun eliyle verilirdi kanuna son bir şekil;

O hayali kılıç değildi taşıdığı tertip,
Fakat kendi endazesini, bir balta ve bir ip:

Then on a Cloud the Hood-wink'd Fair,
J U S T I C E her self was push'd by Air:

About her Chariot, and behind,
Were Serjeants, Bums of every kind,

Tip-staffs, and all those Officers,
That squeeze a Living out of Tears.

T H O' Physick liv'd, while Folks were ill,
None would prescribe, but Bees of skill,

Which through the Hive dispers'd so wide,
That none of them had need to ride;

Wav'd vain Disputes, and strove to free
The Patients of their Misery;

Left Drugs in cheating Countries grown,
And us'd the Product of their own;

Knowing the Gods sent no Disease
To Nations without Remedies.

T H E I R Clergy rous'd from Laziness,
Laid not their Charge on Journey-Bees;

But serv'd themselves, exempt from Vice,
The Gods with Pray'r and Sacrifice;

All those, that were unfit, or knew
Their Service might be spar'd, withdrew:

Nor was there Business for so many,
(If th' Honest stand in need of any,)

Few only with the High-Priest staid,
To whom the rest Obedience paid:

Himself employ'd in Holy Cares,
Resign'd to others State-Affairs.

Derken, gözü bağlı peri gökte kondu yuvaya,
Adalet'in kendisi uçuruldu havaya:

Saçıldı arabasından öteye beriye,
Muavinler, mübaşirler ve ne kaldıysa geriye,

Kavaslar ve bütün memurlar da aldı payını,
Şu gözyaşlarından çıkaranlar, geçimlik tayını.

HASTALAR varoldukça devam ettiyse de tababet,
Şifacı ustalardan başkası göstermedi keramet,

Yayılmışlardı kovanda her köşe bucağa,
Gerek yoktu gitmeye yerinden uzağa;

Tartışmayı bırakıp işe giriştiler bu defa
Bulmak için hastaların dertlerine deva;

Düzenbaz ülkelerin ürünlerini terk edip,
Kendi ilaçlarını ettiler terkip;

Dediler ki Tanrılar göndermez hiçbir illet,
Eğer dermandan yana fakirse o millet.

MOLLALAR uyanıp tembel uykusundan,
Vazgeçtiler hacılardan haraç kesme huyundan;

Hileden arınıp hizmete yaklaştılar,
Tövbe dualarıyla ilahlara yanaştılar;

Çekildi kim varsa bu duruma uyumsuz,
Ya da hizmetine yer olmayan, uygunsuz:

Çok fazla kişiye pek bir iş kalmadı,
(Namus sahibinin ihtiyacı zaten olmadı;)

Sadece yanında birkaç kişiyle başrahıp,
Ki oydu herkesin bağlılık sunduğu sahip:

Kendisini diyanet işlerine adadı,
Dünya işlerine başkalarını atadı.

He chas'd no Starv'ling from his Door,
Nor pinch'd the Wages of the Poor;

But at his House the Hungry's fed,
The Hireling finds unmeasur'd Bread,
The needy Trav'ler Board and Bed.

A M O N G the King's great Ministers,
And all th' inferior Officers

The Change was great; for frugally
They now liv'd on their Salary:

That a poor Bee should ten times come
To ask his Due, a trifling Sum,

And by some well-hir'd Clerk be made
To give a Crown, or ne'er be paid,

Would now be call'd a downright Cheat,
Tho' formerly a Perquisite.

All Places manag'd first by Three,
Who watch'd each other's Knavery,

And often for a Fellow-feeling,
Promoted one another's stealing,

Are happily supply'd by One,
By which some thousands more are gone.

N O Honour now could be content,
To live and owe for what was spent;

Liv'ries in Brokers Shops are hung,
They part with Coaches for a Song;

Sell stately Horses by whole Sets;
And Country-Houses, to pay Debts.

Ne mahrumları kapısından kovaladı,
Ne yoksul cebi tırtıklayıp el ovaladı:

Onun evinde verildi açlara ekmek,
Orada bulundu muhtaçlara sıcak yemek,
Ve zorda kalan yolculara barınak ile döşek.

KRALIN büyük bakanları arasında,
Ve bütün ast memurlar sırasında,

Büyük oldu değişim; çünkü gerçekten;
Sadece maaşlarıydı şimdi ellerine geçen:

Eğer on kez gelmek zorunda kalsa bir arıcık,
Ödeneğini sormaya, alacağı da zaten azıcık,

Veya kadrolu bir kâtip mecbur bırakılsa,
Bir altın vermeden, ücreti ödenmeyip takılsa,

Kabul edildi ki bu düpedüz hırsızlık;
Hani eskiden bahşış dedikleri arsızlık.

Bir zamanlar üç kişinin yönettiği birimler,
Hani herkes birbirinin hilesini mimler,

Tabii biraz da arka çıkma hissiyle,
Arttırmak için birbirinin çaldığını, misliyle,

Ne mutlu ki şimdi sadece bir kişiyle yürüyor,
Ve bu durum birkaç bini daha yollara sürüyor.

ARTIK teselli bulmuyor hiçbir haysiyet,
Borçlanarak yaşamakla kurtulmuyor vaziyet;

Ahır simsarlarının dükkânları doldu kâğıtlarla,
Sahipleri arabalarından ayrıldı ağıtlarla.

Tüm koşumlarıyla birlikte satıldı asil atlar,
Borçlara karşılık gitti çiftlikler ve katlar.

V A I N Cost is shunn'd as much as Fraud;
They have no Forces kept Abroad;

Laugh at th' Esteem of Foreigners,
And empty Glory got by Wars;

They fight, but for their Country's sake,
When Right or Liberty's at Stake.

N O W mind the glorious Hive, and see
How Honesty and Trade agree.

The Shew is gone, it thins apace;
And looks with quite another Face.

For 'twas not only that They went,
By whom vast Sums were Yearly spent;

But Multitudes that liv'd on them,
Were daily forc'd to do the same.

In vain to other Trades they'd fly;
All were o'er-stock'd accordingly.

T H E Price of Land and Houses falls;
Mirac'lous Palaces, whose Walls,

Like those of Thebes, were rais'd by Play,
Are to be let; while the once gay,

Well-seated Houshold Gods would be
More pleas'd to expire in Flames, than see

The mean Inscription on the Door
Smile at the lofty ones they bore.

The building Trade is quite destroy'd,
Artificers are not employ'd;

No Limner for his Art is fam'd,
Stone-cutters, Carvers are not nam'd.

YOLSUZLUK kadar boş masraftan da geri durdular,
Başka topraklardan geri çekildi ordular;

Güldüler yabancı gözündeki itibara,
Savaşla gelen boş gurur ve iftihara;

Dövüşmediler ülkeye düşman üşüşmedikçe,
Haklar ve özgürlükler tehlikeye düşmedikçe.

ŞİMDİ gelin şu muzaffer kovana bir bakın,
Dürüstlkle ticaret nasıl da barışık ve yakın.

Gösteri bitti, püf diye söndü bir anda,
Ve bambaşka bir yüzle çıktı öte yanda;

Çünkü sadece onlar değildi giden,
Büyük harcamalar da beraber gitti elden.

Oysa yığınlar vardı bu tezgâhtan geçinen,
Her gün aynı şekilde uğraşıp didinen;

Boş ümitlerle geçtiler başka işlere,
Ama ihtiyaçtan fazlası doluşmuştu her yere.

ARSA ve ev fiyatları düşüp yok etti varları;
Muhteşem konaklar ki duvarları

Tebai'nin surları gibiydi, örülmüştü sevinçle,
Bırakıldı haline; zamanında ünlüydü erinçle;

Ve baş köşeye oturtulmuş ilahlara yeterdi,
Ateşe atılmak; çünkü daha betardi,

Görmek kapıdaki basit kitabeyi,
Taşıdığı mağrur başlara gülen o hitabeyi.

Bu hal, inşaat loncasını da iyice bitirdi,
Bütün zanaatçılar işlerini yitirdi;

Hiçbir ressam sanatıyla nam salmadı,
Taş kesicilerle oymacıların esamesi kalmadı.

T H O S E, that remain'd, grown temp'rate, strive,
Not how to spend, but how to live,

And, when they paid their Tavern Score,
Resolv'd to enter it no more:

No Vintner's Jilt in all the Hive
Could wear now Cloth of Gold, and thrive;

Nor Torcol such vast Sums advance,
For Burgundy and Ortelans;

The Courtier's gone, that with his Miss
Supp'd at his House on Christmas Peas;

Spending as much in two Hours stay,
As keeps a Troop of Horse a Day.

T H E haughty Chloe, to live Great,
Had made her Husband rob the State:

But now she sells her Furniture,
Which th' Indies had been ransack'd for;

Contracts th' expensive Bill of Fare,
And wears her strong Suit a whole Year:

The slight and fickle Age is past;
And Clothes, as well as Fashions, last.

Weavers, that join'd rich Silk with Plate,
And all the Trades subordinate,

Are gone. Still Peace and Plenty reign,
And every Thing is cheap, tho' plain:

Kind Nature, free from Gard'ners Force,
Allows all Fruits in her own Course;

But Rarities cannot be had,
Where Pains to get them are not paid.

As Pride and Luxury decrease,
So by degrees they leave the Seas.

KALANLAR bıraktılar bol keseden harcamayı,
Öğrendiler ölçülü ve ılımlı yaşamayı;

Kabarınca meyhanenin hesabı,
Ayak kesmekle görüldü işin icabı:

Şimdi kovandaki hiçbir şarapçının cariyesi
Giyemiyor sırmalı elbise, yok bakiyesi;

Kimsede birikmiyor artık o kadar avans,
Ne Burgondi için ne de Ortelans;

Mabeyinci de kayboldu, aşığıyla ikisi,
Her akşam yerlerdi bir noel hindisi;

İki saat içinde tükettikleri miktar,
Bir süvari alayına bütün gün yeter de artar.

MAĞRUR Kloi'nin yükselmekti niyeti,
Kocasına soydurmuştu devleti;

Şimdi satışa çıkarmış eşyasından kalanı,
Oysa bunun içindi Hindistan'ın talanı;

Artık yol parası için pazarlığa giriyor,
Kışlık elbisesini bütün sene giyiyor.

Tarih oldu hafiflik ve hoppalık çağı,
Maziye karıştı moda, terzilerin de söndü ocağı;

İpek üstüne gümüş işleyen ustalar gitti,
Ve ardısıra gelen bütün ticaret bitti.

Artık sürüp giden, sükûnet ve bereket,
Her şey ucuz, yoksa da bir hareket;

Zengin tabiat, kurtulunca bahçıvan elinden,
Tüm meyvelerini saçtı ortaya kendiliğinden;

Ama nadide şeylerden yok bir ses,
Kimse onlar için tüketmiyor nefes.

Saltanat ve lüksün yerini aldıkça salaş,
Denizlerden de çekildiler yavaş yavaş.

Not Merchants now, but Companies
Remove whole Manufactories.

All Arts and Crafts neglected lie;
Content, the Bane of Industry,

Makes'em admire their homely Store,
And neither seek nor covet more.

So few in the vast Hive remain,
The hundredth Part they can't maintain

Against th' Insults of numerous Foes;
Whom yet they valiantly oppose:

'Till some well-fenc'd Retreat is found,
And here they die or stand their Ground.

No Hireling in their Army's known;
But bravely fighting for their own,

Their Courage and Integrity
At last were crown'd with Victory.

They triumph'd not without their Cost,
For many Thousand Bees were lost.

Hard'ned with Toils and Exercise,
They counted Ease it self a Vice;

Which so improv'd their Temperance;
That, to avoid Extravagance,

They flew into a hollow Tree,
Blest with Content and Honesty.

Tacirlere benzedi kumpanyaların vaziyeti,
Kalktı ortadan bütün imalat faaliyeti.

Zanâatler ve meslekler bırakıldı öylece,
Sanayinin ölümüne razı olundu böylece.

Kilerdeki erzakın kadrini bildiler,
Fazlasını aramayıp, akıllardan sildiler.

ŞİMDİ öyle تنها ki o büyük kovan,
Yok yüzde birini koruyacak derman;

Dört yandan saldırmakta düşmanlar,
Yine de direnmekte kahramanlar;

Buluncaya dek güvenli bir sığınak,
Ölümüne savunulacak bu yığınak;

Hiçbir askeri satın alamadı hiçbir ücret,
Görülmedi yiğitçe savaşmaktan öte bir cüret;

Böylesi dayanışma ve cesaret,
Zaferle taçlandı en nihayet.

Ama hiç de bedelsiz değildi galibiyet,
Binlerce arının ölümüydü maliyet.

Güçlendiler uğraşıp didinerek,
Rahatlığın kendisini kötülük bilerek;

Tevazuda öylesine gittiler ki ileri,
Durmak için her aşırılıktan geri,

Göç edip boş bir ağaca yuvalandılar,
Kanaat ve dürüstlikle kutsandılar.

THE MORAL

THEN leave Complaints: Fools only strive
To make a Great an Honest Hive

T'enjoy the World's Conveniencies,
Be fam'd in War, yet live in Ease,

Without great Vices, is a vain
EUTOPIA seated in the Brain.

Fraud, Luxury and Pride must live,
While we the Benefits receive:

Hunger's a dreadful Plague, no doubt,
Yet who digests or thrives without?

Do we not owe the Growth of Wine
To the dry shabby crooked Vine?

Which, while its Shoots neglected stood,
Chok'd other Plants, and ran to Wood;

But blest us with its noble Fruit,
As soon as it was ty'd and cut:

So Vice is beneficial found,
When it's by Justice lopt and bound;

Nay, where the People would be great,
As necessary to the State,
As Hunger is to make'em eat.

Bare Virtue can't make Nations live
In Splendor; they, that would revive

A Golden Age, must be as free,
For Acorns, as for Honesty.

FINIS.

KISSADAN HİSSE

O HALDE sızlanmayın: sadece ahmak olan
Didinir, dürüst olsun diye büyük bir kovan.

Oysa dünya nimetlerinden kâm almak,
Refah içinde yaşarken savaşta nam salmak,

Büyük kusurlar olmadan, boş bir vaattir;
ÜTOPYA beyindeki bir kanaattir.

Sürüp gitmeli yalan dolan, lüks ve gurur;
Ki sonunda yine bize faydası dokunur:

Açlık dehşetli bir beladır, kuşkusuz;
Ama kim yer içer, kalmadan aç susuz?

Borçlu değil miyiz şarabı üzüm suyuna,
Asma kütüğünün kuru, cılız, çarpık soyuna?

Öylece bırakılsa sürgünleri, enine boyuna,
Boğar öteki bitkileri, kendisi de döner oduna;

Ama kutsar bizi soylu meyvesiyle,
Bağcının ustaca büküp eğmesiyle;

Demek ki kusur yararlıdır böyle sağlanınca,
Adaletin kılıcıyla budanıp ipiyle bağlanınca;

Eğer saygınlıkta insanın maksadı,
Veren budur çünkü devlete hayatı,
Açlıktan da öyle gelir yemenin tadı.

Salt erdem yetmez ülkeleri yaşatmaya
Saltanat içinde; ve kalkışanlar yaratmaya

Bir altın çağ, bırakmalıdır özgür
Pıtıraklar da olsun dürüstlük kadar gür.

SON.